

PROSVEТА

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Inha je vsek dan nov
nodelj in izdani.

Izvod delo enega člana
doga na Založbi.

Uradniški in upravniki
prestori: 2657 So.
Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 So. Lawndale Ave.
Telephone Lawndale 4625

LETTO—YEAR XVI.

Cena listka je \$8.00.

Dated at second-class matter January 21, 1918, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 4. januarja (Jan. 4), 1923.

Subscription \$8.00
Yearly

STEV.—NUMBER 3.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

VOJNE NEVARNOSTI NI ZA ZDROUZENE DRŽAVE.

ZAKAJ SE NE PRZNATA RU-
SIIJA IN MIRIKI?

Tako mneni senator Reed iz Mis-
souri.

Washington, D. C. (Federated Press). — Vojna nevarnost ne po-
stoji za Združene države, ravno
tako ne ugroža Amerike boljševizem, in zaradi tega naj admini-
stracija takoj prizna rusko so-
vjetsko vladivo in Obregonovo vla-
do v Mehiki, je govoril senator
Reed iz Missourija v senatu.

Senator Reed neveda ni napra-
vil nobenega vtiča na časnikarske
poročevalce, kajti ko je on govo-
ril, so bili menda zaposleni z
drugimi rednimi, ki so se jih zdele
bolj valne, pa niso delali beležk.
Gentleman iz Missourija je delo-
ma dejal:

"Kateri narod nas napada?
Kateri narod je naš sovražnik?
Samo en narod postoji, ki bi nam
lahko napravil resno škodo. Ali
se res bojite napada Velike Bri-
tanije? Vedno tega telesa smatra
Veliko Britanijo za našo prijate-
ljivo. Glede tega lahko postope
različna mnenja. Bati je pa ni
treba."

"V eni senci se nam pripoveduje,

da Evropa strada, da je izčer-
pana in da se pogubi. V ravno

isti senci se nastavari, da pride

nekri evropski narod sem z ve-
ličastveno in nepremagljivo silo,

da osyeji Združene države. Ali je

kaj logike v takih argumentih?

Ali je kaj pameti v takih izjavah?

Lahko slusi za vznenamirjenje jav-
nosti, mogoče je voda na kolo

propagandistov, kateri žele, da

Združene države garantirajo . . .

privatne obveznice američkih vla-
dov, kar je vredno.

Na koncu pa se bo ne smele dobiti take

stvari na tem forumu . . ."

"Želim, da nam državni de-
partment pove, zakaj se ne nahaja-

vamo v taki poziciji, da tržimo z

Rusijo. Tam živijo sto osemdeset

milionov ljudi. To je veliko ljud-
stvo, akoravno nimajo tega, kar

mi smatramo za neumno ali slabu

vladivo. Vedno je imelo to ljudstvo

neumno in slabu vladivo, vendar pa

dovomim, da je sedanja vlada tako

slaba kot carstva. Zakaj ne poiz-
kusimo s pomočjo našega držav-
nega departmента odpreti Rusijo

ameriški trgovini? Zakaj sedimo

tukaj topo in prepričamo drugim

narodom rusko trgovino?

"Zakaj je Mehika danes, od

katere nas deli samo reka Rio

Grande, večinoma odrezana od a-

meriške trgovine? Kakšna postop-

dela ovire, da se ne morejo od-

preti ta vrata? Koliko časa mora

postati vlada, da je priznana?

Kakšno spričevalo o skušnji za

civilno službo bo zadovoljilo dr-

žavni departmet in predsedni-

ka? . . ."

"Vi pravite, da vam ruska vla-

da ni všeč. Dobro, ali vam je bila

všeč vladva Sioux Indijancev, ko

smo trčili z njimi? Ali je vam bila

všeč vladva ruskega carja, ko

je vladala s svojimi kosaki in ba-

joneti? Ali je vam bila všeč vla-
da, katero je Belgija vpostavila

v Kongu? Da, mi smo trgovali z

Belgio.

"Poali državnikov v tej deželi

so taki, da odpre vrata za trgovin-

o in kupcijo in storili bomo več

za poljedelstvo in delavstvo na

ta način, kot z rezolucijami in za-

konji, ki jih sprejme to telo."

Vse, kar je povedal Reed so-

glaša s starimi principi Jefferso-

na. Pa vse, kar je senator povedal,

tudi radaga, zakaj mu ni bil

Woodrow Wilson, ki je našel pot,

da se Rusija postavi izven zakon-

in in očivi sovražnost proti

Mehiki. Njegovi Burlesoni in Pal-

merji so povrgali moro o revo-

ucionarnem boljševizmu, ki je

vedno odganja spanece nekaterim

državnim uradnikom in povzroča-

te nekateri moči še za jetni-

škim zidovjem, ker so povedali

svoje mnenje v vojnem času, da-

širavno je vojna še zdavnaj mi-

nila.

Povest "Jimmie Higgins" je

nestalo dočasno proti-

časniku ob tem vojni vojni. Dobri se

pri Higginsovi mestci S. H. P. J.

VOJNOHRANILNE ZNAME SE EDJAJ IZPIRJAVA V DENAR.

ALI NAJ SE EVROPSKI DOLGOVI ČRTAJO?

LJUDSTVO PRAVI, DA NE.

Bankirji se pa za črtanje dolgov!

Washington, D. C. (Fed. Press). — Največji stavki v pismu, ki ga je predsednik pisal senatorju Lodgu, so oni, v katerih pravi predsednik, da se naj državnemu tajniku prepusti zadave, ki se tajojo dolgov, katere Evropa dolguje Ameriki. V tem pismu tudi Harding nasprotuje Borashovi rezoluciji, v kateri priporoča, da se sklice svetovna ekonomska konferenca.

To mesto v predsednikovem pi-
smu so v uredništvih velikomestnih
dnevnikov prekrili, ko so komen-

titirali njegovo pismo. V resnicici so pa samo ti stavki komen-

tarja vredni. Stvar je zdaj tak, da kongres prepoveduje eksklu-

ativnemu delu vlade znati obre-

stno mero posojo, katerega je najela Evropa v Ameriki. Ravno tako ni dovoljeno spremeniti da-

tuma za odpeljilo dolga.

Predsednik pravi v pismu, v katerem pohiba Borashov nedr-

"Ako kongres res misli olajša-

ti načina načina v sklopu dolga,

ki se izčrpi v sklopu dolgov,

ki se lahko podvzamejo plodonosno

pogajanja."

Se nikdar se niso volile tako
strinjali s kongresom, kot tedaj,

ko je komisija za sklad dolgov
prepovedala se umestitati v sklopu

ali najniti obrestno mero na

zavezniški dolgov, ki jih zavez-

nikoli dolgujejo Ameriki. Mednarodni bankirji in njih zagovorniki

ki se niso upali priči na dan

predporočilom, da se dolgovi uni-

čajo ali pa obresti črtajo.

Ameriška bankirska zveza je lepo molila eno leto, preden se

je državila povedati, da želi, da se

dolgov črtajo. V ljudstvu je pa

menjeno, da mora Evropa plačati

sveto dolgo, se vedno dremalo

tako močno, da tudi administracij

ni rečela, kaj želi in da so ve-

liklji dnevniki pisali, da mora

Evropa plačati.

Zdaj pa prihaja tri meseca po

bankirske rezoluciji predsednik

Harding in pove, da naj kongres

rasveže roke državnemu depart-

mentu, da prične s "pomočnimi"

pogajanjem, ki se tajojo dvanajst

milijard dolarjev, katere Evropa

dolguje Ameriki.

To je navadna ispoved, da se

človiči, ki želi postati kuklusi,

začnejo v sklopu dolgov, ki jih

zavezniški dolgov, ki jih dolgujejo

Franciji in Španiji, ki jih dolgujejo

Angliji in Italiji, ki jih dolgujejo

Švedski in Švicarji, ki jih dolgujejo

Nemčiji in Franciji, ki jih dolgujejo

Italiji in Španiji, ki jih dolgujejo

Angliji in Švedski, ki jih dolgujejo

Franciji in Španiji, ki jih dolgujejo

Angliji in Švedski, ki jih dolgujejo

Franciji in Španiji, ki jih dolgujejo

Angliji in Švedski, ki jih dolgujejo

Franciji in Španiji, ki jih dolgujejo

Angliji in Švedski, ki jih dolgujejo

Franciji in Španiji, ki jih dolgujejo

Angliji in Švedski, ki jih dolgujejo

Franciji in Španiji, ki jih dolgujejo

BABICA.

Obrat iz Evijeja na knjih.

Spisala češki
BOŽENA NEMCOVÁ.Poslovenil
FRANC CEGNAR.

(Dalje.)

"Ste sami, in tako tiko je tu kaj!" — vpraša Hortenzija, ko je babico srčno pozdravila. — "Sama, sama, šli so v mesto; otroci se ne morejo očeta nagledati, ker ga dolgo niso videli," pravi babica, brisoč se predsednikom pomito klop in gospicu reče, naj sede. — "Da, res dolgo, tega sem jaz kriva," — I, kaj še, milostljiva gospica; kesar Bog človeku bolezni poslje, kako si more pomagati! Milovali smo vas vsi in molili, milostljiva gospica, da bi vam Bog zdravje povrnil. Zdravje je največje dobro na svetu, in človek ga ve rav ceniti stopr tedaj, ko ga izgubi. Škoda bi bilo vas, milostljiva gospica, vi ste mladi in milostljiva gospica kneginja bi zelo žalovala." — "To je res, vzduhne komtesa in položi sklenjeni roki na krasno vezano knjigo, katero je na kolnih imela. "Vi ste bledi, milostljiva gospica, kaj vam je?" — vpraša babica milovaje deklico, ki je pri njej sedela, kakor živa žalost. — "Nič, babica," odgovori gospica, in se sili na smeh, ki je pa še bolj srčne bolezine odkrival. Babica ni se upala več vprašati, ali opazila je, da gospica ni le na telesu bolna.

Potem začne komtesa povpraševati, kako se je vsem v malej biki godilo; ali so se otroci morebiti tudi nje vzbominali? Vse to je babica rada povedala in tudi povpraševala, kako se ima gospa kneginja in kaj dela. "Gospa kneginja se je peljala k lovu," odgovori komtesa; "jaz sem jo, to prešla, naj me tukaj pusti, da dohimo nadznam in vas običem. Gospa kneginja pride sem po mene." — "No, to je, kakor bi jo Bog posil," varaduje se babica; "moram iti po čist zastor, dlovek pendarje vasega zaprati. Počakajte, milostljiva gospica, precej se vrzam!" Izrekli to odida babica v biki, in ni bilo dolgo, prila je v čistem zastoru, v čistej rutu na glavi in krog vratu, ter prinesla pogode, medu, surovega masla in smetane. "Morebiti si želite, milostljiva gospica, košček kruha edrečati; danes je počen. Ali pojdiva na vrt, tam je zelenje. Leda daje sicer senco, jaz pod nje rada sedim, le zato, ker vidim okoli sebe perunino grebsti, tekatki in koracati." — "Tedaj le tukaj ostaniva, dobro se tu sedi," nadej se v bosedu komtesa in jemite prinesene jedi. Kar nič se ni branila; urezala si je kruha, jela ju pile; vedela je že, da ne bi babici bilo lubo, ako ne bi ničesar vesla. Zdaj pa je odprla knjigo in pokazala babici, kar je narisala. "I moj Bog, to je vas dolinica nad jesom, loka, pogorje les, in lejte no, tudi Viktoria je tukaj" vseklikine babice čude se — "V tej samoti je ona prav na svojem mestu. Srečala sem jo na pogorju, nelo je opela. Ali jej ni mogoče pomagati?" vpraša usmiljena deklica. — "Ah, milostljiva gospica, telesu bi se nobila pomod, ali kaj pomaga, ker ni glavne stvari, um. Njena duša se je sanjalo. Morebiti je to milost od — "Ljubeči ne trgajo drug druhoga, da jej je vzel vspomin na gremo solzic, mislio da bi morali

bolečine, ki so morale v resnici grozne biti; ako bi se zopet zavredela, morebiti bi v obupu še avovo dušo pogubila, kakor — no, Bog jej odpusti, ako je grčila, hudo se pokori," pretrga babica svojo besedo in obrne list. Nov čudež!

"

"Moj Bog, to je Staro belišče, dvor, lipa — to sem jaz, otroci, pas, vse; lejte no kaj sem dočakala! Ko bi to naši videli!" vseklikine babica ter za vsako besedo malo preneha.

"Jaz nikdar ne pozabim ljudi," je pravila komtesa, "ki so mi dragi, in ričem si jih, da mi se njihove podobe živjejo v dušo vtišnejo. Tako tudi rada črtam na papir kraje, kjer sem vživila mile dni, da mi ostanejo v milem spominu. In ta dolinica je lepa. Ako privolite, babica, rada vas naslikam, da bodo imeli otroci vspomin." Babica je zarudela, odmajala z glavo, in se pomislila: "Mene, staro ženo, to ne bi bilo pristoje milostljivej gospici." — "Le dovolite, babica! Ko boste zopet sami doma, pridem sem in vas naslikam; storite to unukom, ka bodo imeli vašo podobo." — "Ker tako hočete, milostljiva gospica, naj bode," odgovori babica; "ali prosim, da tega nobeden ne izre, rekel bi se, da je babica ničemurna. Dokler živim, ni jim treba podobe; ko mene več ne bode, naj se zgoditi, kar si budi." Gospica je privolila. — "Pa kje se milostljiva gospica tega naučila, svoje žive dni še nisem nislala, da bi ženske slikale?" vpraša babica, preobrnivši zopet list.

"To je tista deklica in tisti mladenič, ki sta imela s Pikoletom razpor?" — "Da, milostljiva gospa!" — "Deklica kakor jagoda, milostljiva gospa; o letenih vescicah prinese venec, takrat jo boste videli, milostljiva gospa! Žalost res nič ne prida lepoti; kar da ljubezen deklico muči, precej pobesi glavico, kakor velo cvetica. Zalika je zdaj le senza nekdanje zalike, ali samo ena besedica, ki jo olivi, da bode k malu zopst, kakorina je bila preja. Tudi milostljiva gospica je bleda, ali Bog doha, ako ugleda svoj dom in to, kar je njenemu srcu milo, da ji liles začetvo, kakor roža," pristavlja babica načač, in besede, "kar je njenemu srcu milo," izgovori tako živo in krepko, da je deklica do ušes zarudela. Kneginja se hitro osre na komteso in potem na babico, ali ta se je držala, kakor niti ne bi bilo; hotela je kneginja tega le opomnila, za drugo jej ni bilo. Ako ima na srcu srčko te deklice, skrbela boda sama za drugo, misli si babica sama pri sebi. Kneginja nekoliko hipov molči, potem vstane, položi roko babici na ramo in reče z ljubeznim glasom: "Za ljubeča poskrbimo; ti pa, starica, pridi jutri ob tem času k meni," pristavi tisto.

(Dalje prihodnjih.)

"Babica je precej ugancila, že je vedela, kaj je gospici. Gospa kneginje še ni bilo. Komtesa zopet sede, in babica začne po nekaterih ovinkih govoriti o Zaliki in Jakobu, razredene komtesi, da bi zradi tega rada govorila z gospo kneginjo. Komtesa pohvali njeni misel, in obeča prošnjo podpirati. Kneginja se je vrnila, prila je po steki, prazna kočka se je pripeljala po cesti. Prisrčno posdravi babico. Hortenziji poda kitico, rekoč: "Ti ljubiš gvozdike. S potjo sem jih natrgala." — Komtesa se prikloni, poljubi kneginji roko, ter vtakne kitico za pas. — "To so solzice," reče babica, ozvrni se na kitico. — "Solzice!" čudita se gospoji. — "Da, solzice Marije device. Tako-le se govoriti o tih cveticah: Ko so Židovi Krista na Kalvarijo gnali, da je Marija deviceca na njim, če tudi jej je arce pokalo. Ko je videla na poti krvavi sled Kristovih ran, britko je zaplakala, in iz teh solz in sinove krvi neki so pognale take cvetice po poti na Kalvarijo," pravi babica. — "To so tedaj cvetice ljubenzi in bolesti," reče kneginja. Babica je zelo dobro pomislila, kar dela, kakor bi se je sanjalo. Morebiti je to milost od — "Ljubeči ne trgajo drug druga, da jej je vzel vspomin na gremo solzic, mislio da bi morali

POŽAR.

NARTE VELIKONJA.

(Dalje.)

"Bogove, koliko let je imela?" se je natihem vprašal; preden se je spet zavedel, na koga misli, je videl ozki obraz na šipi. Neznana bolest ga je prešinila in obutek, da je uklenjen.

"Vida, Vida! . . ."

Zanj sploh ni živel telo, opajal se je ob zvoku, ki je kljal v sreču: "Vida, Vida . . ." Živelo mu je to ime kot znamenje nečesa, kar mu je nekdaj bilo rojeno v duši, ta svok mu je bil pojem nedosežne in zavrsene lepote. Obilo ga je koprnejne po dolini, kjer je stala svetla hiša. Domilijija mu je slišala vse tako jasno, da je skoraj kriknil: Zagledal je tik pred seboj dvoje modrih, topnih oči, da je zamahnil z roko. "Proš!" . . . je dahnil in si popravil lase.

"Erna," je rekla, "stopi v spalnico po revolver." Njegov glas je zvenel tako odločno in jasno, da je obstala.

"Po revolver! Kaj boi . . ."

Hotela je vprašati začenjeno, pa je padel v besede rahel drget, zato je obstala sredi stavka.

"Da," je potrdil mirno. "V omariči je vse skupaj, če nisi preložila. Brez orodja na morem nikamor in treba je pač pregledati ali je vse v redu."

"V redu! — Saj ne pojde nikamor, pravil."

Odgovarjal je trmasto, da bi ohranila mirnost in zavest. Pogledala je spet na uro in nervosno stisnila post, kakor bi ji elektrika prešnila roko.

"Orodja se bojim — pojdi sam; moram še telefonirati."

"Telefonirati? — Komu pa?"

Nastavil ji je tako naglo vprašanje, da je za hip obstala.

"V trgu . . . ne, k gospo Podarjevi moram."

Trdo je izgovorila zadnje besede, kakor bi ga hotela z naglasom prepričati.

"Stari gospé! — Ali ni sin pripravoval, da je šla na delo!"

Zmedla se je za hip, pa je vendar vrnila.

"Popravila bom, ali se je vrnila . . ."

Skomizgnil je z ramo in menil:

"Kakor več . . ."

Ko je zpri vrtu za seboj, je odpričal in prezel telefonskolico na hodniku. Kakor bi ga nekaj sunilo, se mu je zdelo, ko je skrnil noč ob klici.

"Do tega je že prislo," si je rekla. Stopil je naglo v spalnico in odpri v omariči predalek; v njej je ležal nov revolver. Stisnil je drobno orodje v pest in obdelal nem na postelji.

Ko je videela, da je odšel skozi vrata, je naglo pogledala na uro in si popravila lase. Oprzno se je uplastila k oknu in pogledala na ulico, kakor bi koga prizadelovala.

"Vsaj danes še in nikdar več!" je vzdihnila in iztečivo pritiskala roki na prsi. Obstala je za hip in zakrnila nato z rokama.

"Svobode in sonca!"

V tem hipu je bila kakor naučena institutka, Nasmehnila se je sama sebi in pritrila kljubo vaje:

"Moram zmagati!"

V oči so ji prile sole. Ko se je spomnila svojega moža, si je ponavljala venomer:

"Sovražim ga, sovražim ga."

Sama ni vedela, kako je prišla do teh besed. Sedla je zamisljeno v kot na zofo in vadilniha: "Moj Bog, moj Bog!" Spomnila se je, ko se je zavedala: "Ne imenuj Boga!" in griujo je nekaj stisnilo; vest jih je oditala, da nimata prav. Stisnila se je na zofo boječe, kakor bi pričakovala smrtno obsobo.

Zasedlo se ji je, da je zaužimala s spalnico kratek, tako modno jih je bilo arce; dvignila se je, da bi odila k telefonu. Ko je stopila na hodnik, je pridržala naproti Marja in jo pogledala postram, poslovno, polskodoželjno; nato je začela brišati prah na zrcalu. Gospa je stopila v sprejemnič.

"Gospa?" je rekla Marja prestrašeno, "ali Vam je slab? Bledi ste."

Erna je s težavo prijela za kljuko in edila v svojo sobo. Sedla je za misico, stegnila prsti po njej in strmelja predse. Sledila je strašna tišina. Par hipov je bila kakor okamenila, nato je sključila prste, kot bi jo bilo kaj slobodlo.

"Ničrednica!"

Ko je izgovorila to besede, je je zabolelo, potem se ji je zdelo veselo. Prijela se je za glavo in tuhtala.

"Saj nidesar ne ve, pa sem v takem strahu, da se sama izdajem." Sama sebi se je zdelo smrčna v tem strahu. "Zakaj je tak?" se je potolažila; kakor je mislila pod tem, se ni vprašala. Odila je v spalnico in srečala na vratih Marie, ki je je občila z ostriim pogledom; moč je sodel na postelji in se igrala z revolverjem.

Sedla je k njemu, ga stresla za ramo in bušila v smeh.

"Dragi moj, ti si ljubosumen!"

Njegovo čelo je preletela temna senca; obrnil se je v stran in stisnil zobe v krčevit smehljaj. Za trenutek ni bilo beseda iz njegovih ust. Ponovil si je v duhu parkrat njenje besede, nato je odrimil njen roko in rekel zategnjenog:

"Kaj ti ne pride na misel!"

"Glej," je rekla v zadrigi, "ravnostenko se da je in jas sem mislila . . ."

"Česa ti ne misliš?" je odgovoril trdo. Pogledala ga je osupio in se primaknila bliže. Kar se ni osri od revolverja, je počasi nadaljevala:

"Jomip, telefon se je pokvaril . . ."

"Tako?"

Ni zganil z glavo, niti osri se ni. V srcu je čutil nejasno čustvo, ki je bilo skoro veselja.

"Ti bi torej rada telefonirala!"

"Saj sem te rekla . . ."

"Prav, ženska moja! Žico sem prečpal jas sam!"

(Dalje prihodnjih.)

Potter Oil and Gas Company

HOME OFFICE

604 Chamber of Commerce Bldg., PITTSBURGH, PA.

ALL COMMON, PAR \$10.00. (Vse navadne delnice po \$10.00).

Predno nadalje čitate ta oglas si zapomnite, da ta oljna družba že izplačuje redne dividende vsak mesec iz denarja, ki prihaja od dobivanja olja iz 24 oljnih vrelcev. Morali bi tudi razločiti to propozicijo od drugih, ki so le iz špekulativnih namenov oljnih družb.

Ta družba obvladuje 18,000 akrov preiskušenega oljnega polja v slavno znanem polju za olja v jugozapadnem delu države West Virginije (Lincoln County). Popolnoma dokončanih in olje dajajočih 24 vrelcev je v obratu. Mi lastujemo vse potrebno orodje in stroje za vrtanje in je vedno v delu za nove vrelce.

Naša sedanja produkcija iz naših štiri in dvajset vrelcev je približno 20,000 sodov olja letno. To olje se prodaja po \$8.00 sod, kar znači, da so naši dohodki \$60,000.00. Sicer pa je to šele začetek na 18,000 akrah, kjer lahko zavrtamo še stotine novih vrelcev na tem velikem prostoru. Iz teh vzrokov je naša družba dobila "Charter" dovoljenje, da svidimo kapital za vrtanje še več novih vrelcev, znaki na vsem našem ogrevilku kaže, da je veliko bogatega takovanega "Berea Sands" iz katerega se pridobiva olja. Vrelci tega okraja bodo imeli življenje do trideset let.

Slaba investicija v novem še ne razvitem kraju pomeni hazardno igro in največkrat zgubo denarja. Taka vrste podjetja so sploh pokvarila dobro ime oljni industriji. Investiranje v dobrem preiskušenem oljnem okraju pomenja srečo.

Col. Humpraj v 1921 je bil "suh" v letu 1922 je bil vreden 100 milijonov dolarjev. On je investiral v dobre oljne propozicije. Glejte kaj so drugi napravili na dobrih preiskušenih oljnih podvezjih.

\$100 investiranih v Famous Petroleum Co., naredili na . . .	\$25,000.00

<tbl_r cells="2" ix="2"